
Clara-celler blir til klubbeceller

SPRÅKSPALTEN

ERLEND HEM

erlend.hem@medisin.uio.no

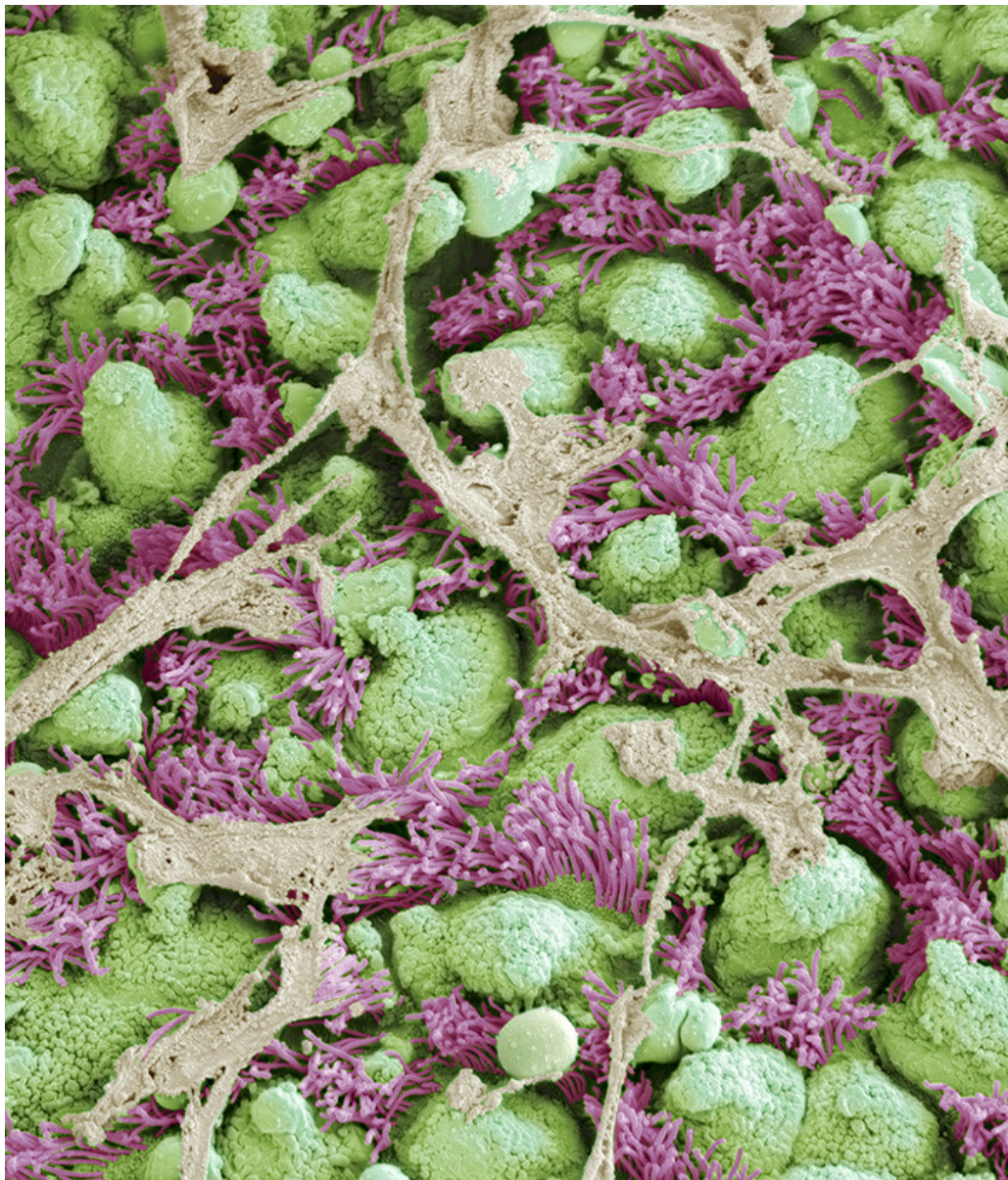
Erlend Hem er instituttsjef ved Legeforskningsinstituttet, professor ved Universitetet i Oslo og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

OLE HENNING SKJØNSBERG

Ole Henning Skjønsberg er spesialist i indremedisin og i lungesykdommer, overlege og seksjonsleder ved Lungemedisinsk avdeling, Oslo universitetssykehus, Ullevål sykehus, og professor ved Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Clara-celler, som ligger i bronkiolene, har sitt navn fra en lege som var nazist. Termen er nylig erstattet med *club cells*, som på norsk blir til *klubbeceller*.

Vevet i en bronkiolle sett med skanningelektronmikroskop. Epitelet består av celler med flimmerhår (rosa) og klubbeceller/Clara-celler uten flimmerhår (grønne) som blant annet utskiller slimløsende sekret (brunt). Illustrasjonsfoto: Science Photo Library / NTB

I de siste årene har det vært mye diskusjon om eponymer med tilknytning til Nazi-Tyskland. Dette gjelder blant andre de tyske legene Hans Reiter, Friedrich Wegener, Julius Hallervorden og Hugo Spatz [\(1, 2\)](#). Deres navn er fjernet fra listen over eponymer [\(3, 4\)](#).

Historien om den østerrikske anatomen Max Clara (1899–1966) ble publisert i 2010 [\(1, 2\)](#). Han var medlem av nazipartiet og fikk i 1935 sjefsstillingen i anatomi i Leipzig. I 1937 beskrev han en type sekretoriske celler i bronkiolene [\(5\)](#). Disse ble etter hvert omtalt som *Clara cells*. I 1942 fikk han et professorat i München, delvis på grunn av sine naziforbindelser. Han ble arrestert av amerikanerne i 1945. Etter at han ble sluppet fri i 1946, fikk han ingen ny stilling i Tyskland, men i 1950 tiltrådte han et professorat i histologi i Istanbul [\(1\)](#).

Cellene Clara oppdaget

I Claras artikkel fra 1937 står det at bronkiocellene han studerte var hentet fra henrettede fanger [\(1\)](#). En slik praksis hadde lenge vært lovlig i Tyskland, og Clara var en pådriver for å utvide praksisen. Han deltok også i et eksperiment med vitamin C-tilskudd til en fange som skulle henrettes noen dager seinere [\(1\)](#).

Saken reiser noen prinsipielle spørsmål, for eksempel hvor mye galt en person skal ha gjort før man fjerner et eponym, hvor gode bevisene skal være og hvem som skal ta beslutningen [\(2\)](#). Toneangivende fagmiljøer ble snart enige om å endre navnet på Clara-cellene [\(6\)](#). Forslaget ble å kalle dem *club cells* på engelsk og *Keulenzellen* på tysk, basert på tidligere bruk [\(1\)](#). Og slik ble det. I 2012 vedtok redaksjonskomiteene i de fremste lungetidsskriftene å endre navn på cellene til *club cells* og at termen *Clara cells* kunne brukes i en tilleggsparentes i en toårsperiode [\(6–8\)](#).

På norsk kan *club* bety både *klubbe* og *kølle* [\(9\)](#). *Club cell* kan derfor oversettes til både klubbecelle og køllecelle. *Store norske leksikon* har foreslått å bruke køllecelle [\(10\)](#), men klubbecelle har den fordel at det ligger nærmest den engelske termen både fonetisk og i stavemåte. Vi mener derfor at *klubbecelle* bør være den norske oversettelsen av *club cell*.

REFERENCES

1. Winkelmann A, Noack T. The Clara cell: a "Third Reich eponym"? *Eur Respir J* 2010; 36: 722–7. [PubMed][CrossRef]
2. Woywodt A, Lefrak S, Matteson E. Tainted eponyms in medicine: the "Clara" cell joins the list. *Eur Respir J* 2010; 36: 706–8. [PubMed][CrossRef]
3. Hem E. Reiters syndrom er på vei ut. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2006; 126: 136.
4. Hem E. Eponymer til skraphaugen? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2006; 126: 3247.
5. Clara-celler. I: Øyri A. *Norsk medisinsk ordbok*. 9. utg. Oslo: Samlaget, 2011: 195.
6. Wikipedia. Club cell. https://en.wikipedia.org/wiki/Club_cell Lest 26.7.2023.
7. Parad RB. An oversight regarding the club cell? *Pediatr Pulmonol* 2022; 57: 2252. [PubMed][CrossRef]
8. McColley SA. Editor's response to "An oversight regarding the club cell?". *Pediatr Pulmonol* 2022; 57: 2263. [PubMed][CrossRef]
9. Ordnett. *Stor engelsk-norsk ordbok*. <https://www.ordnett.no/search?language=en&phrase=club> Lest 30.7.2023.

10. Holck P. Clara-celler. <https://sml.snl.no/Clara-celler> Lest 26.7.2023.

Publisert: 19. april 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0549

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 3. juli 2026.